

B i n n e n k a m e r

Op weg van het station naar hier wordt bij een van de vele uitspanningen het assortiment cannabiszaad aangeprezen. White widow, Blue Mystic, Northern Light, Power Flower. Een grote variatie aan middelen die voor aangename verdoving zorgen. Verlichting misschien zelfs. Een vlucht voor pijn en zorgelijkheid. Is bidden niet ook zo iets? Al biddend spreken mensen hun noden en angsten uit. Vragen ze of dat Koninkrijk nu eindelijk eens kan komen. Is dat zinvol? Als wij ons hier op zondag in deze binnenkamer verzamelen is dat dan ook niet een vlucht voor de harde, wereldse werkelijkheid? Het is religie vaak genoeg verweten opium van het volk te zijn.

De Franse filosofe Simone Weil noteerde ergens in de veertiger jaren dat ze nooit heeft willen bidden. “Tijdens mijn hele geestelijke ontwikkeling heb ik nooit gebeden. Ik was bang voor de suggestieve macht van het gebed ...” (Geestelijke autobiografie, in *Wachten op God*). Zij wilde niet gemanipuleerd worden. Simone Weil, strijdbaar mens, docente filosofie, joodse wortels en aangetrokken tot het christelijk geloof, vreesde dat bidden haar denkkraft zou ondermijnen. Ze hield het voor mogelijk dat een mens zichzelf al biddend op de een of andere manier zou kunnen kwijtraken.

In de geschiedenis van de Dominicus zijn er heel wat gebeden afgeschaft. Na het 2^e Vaticaans Concilie werd de eredienst hier schoongepoetst, terug naar zijn oervorm van schrift en tafel, van leren en in praktijk brengen. De gezamenlijke schuldbelijdenis, het kyrie, het credo, het sanctus, en de vele gebeden rond de eucharistie, inclusief het als te mannelijk ervaren Onze Vader: ze werden geparkeerd om ruimte te maken voor het Nederlandstalige liturgisch experiment dat zich hier ontwikkelde. Die grote Latijnse woorden lieten zich ook niet zo eenvoudig vertalen: het was een en al theologie dat daarin uitgezegd werd. En dan ook nog eens precies dat wat niet zomaar onderschreven werd door de kritische kerkgangers uit die zeventiger jaren. Helemaal niet door de manier waarop: zo snel, zo mompelend, als op de automatische piloot. Zo had ik het thuis ook geleerd, voor en na het eten, vader begon en bad het Onze Vader of Wees gegroet tot halverwege en dan ratelden wij moeiteloos verder. (Simone Weil had van dit bidden niet hoeven te vrezen.) Zo moeiteloos dat ik bij de eerste uitvaart die ik deed een spiekbriefje met daarop het Onze Vader bij me had, omdat ik vreesde het spoor bijster te raken als ik het bewust en langzaam zou moeten voorbidden.

Die eerste decennia van de Dominicus waren een tijd van uittocht. Uit onbegrijpelijke taal en hiërarchie. Democratisering, autonomie en emancipatie waren de grote woorden. Actie was nodig. Het was ook de tijd dat geloven vooral iets werd dat je moest dóen. Bidden doe je met de handen, in het aanvaarden van verantwoordelijkheid voor medemens en wereld, zo zei Dorothee Sölle. God is een werkwoord, klonk ook wel. Het bruiste van engagement hier. Als je deze kerk als een binnenkamer beschouwt, met zijn dikke muren en verborgen ingang in het steegje, dan kreeg die kamer toen een heel groot raam naar de wereld. Een Open Huis met kerst, en het hele jaar door de open deur van de pastorie voor allerlei soorten ontmoeting met elkaar, met onbekenden en boeken. In aansluiting bij de opdracht die in de Schrift te vinden is: zie om naar elkaar, doe recht en breng vrede.

Maar die binnenkamer dan waar Jezus het over heeft in de lezing van daarnet? De binnenkamer als plaats van gebed? De binnenkamer als het hart van een mens waar verlangen en vrees, liefde en pijn elkaar raken? Het is opmerkelijk dat geschreven staat hoe Jezus zich steeds weer een moment of een periode terugtrekt in stilte en gebed. Hij ging een berg op om te bidden. Hij verbleef in de woestijn, veertig dagen, veertig nachten. Bezinning, herbronning. Zoals ook bij Mozes of Elia of Jacob bij herhaling de afzondering zoeken. Als zijn leerlingen Jezus dan vragen hen te leren bidden verwijst hij ze naar hun binnenkamer. Om aandacht en toewijding gaat het. Niet om gezien te worden. En dan reikt Jezus enkele korte regels aan. Bedes die een voor een bekend zijn uit de oudere joodse gebedstradities. Hij geeft door wat hem is doorgegeven. Hij maakt er een bondig pakketje van, dat in de geschiedenis tot het oergebed van het christendom is geworden.

Ook dat gebed bidden we hier nog maar zelden. Het is alsof we er een beetje in verlegenheid mee zijn geraakt. Met regelmaat vragen nieuwkomers hier, jong en oud, ‘waarom niet?’ ... Omdat we als

individuele eigen spreekruimte en nuances willen bewaren? Om dat mannelijke godsbeeld? Waarom kunnen we het soms wél zingen - ook niet te vaak! - maar nauwelijks samen uitspreken? Ik weet het eigenlijk niet zo en ben erover gaan twijfelen. Hoe goed het ook was in die begintijd de vanzelfsprekendheid van dit gebed te hebben doorbroken, te betreuren is het ook - wanneer onze kinderen en kleinkinderen niet meer leren hoe mee te doen in deze samenspraak. Wanneer we dat klassieke gebed verleren dat wereldwijd herkend wordt, dat samen uitgesproken verbindt in verlangen naar die nieuwe wereld en de blik weer scherpt voor enkele basale christelijke uitgangspunten.

Want het eerste woord van dit gebed trekt je meteen weg uit jezelf. Onze, staat er. Niet mijn. Een god, niet te claimen voor jou alleen. Want waarom jij wel, en die ander niet? En dan, toch, die vader. Maar wel in de hemel. Niet die van hier op aarde. Nee, in de hemel, dus symbolisch uitstijgend boven alles wat vergankelijk is, meetbaar, en ontvankelijk voor het kwade. Daarna wordt in drie regels gezegd wat geloven betekent: uw naam, uw koninkrijk, uw wil. Dus ook hier weer, niet de jouwe, niet de mijne. Voorbij alle beslissingen die een mens zelf wel te nemen heeft in het leven, toch, Uw Naam. IkZalErZijn, als absolute belofte van aanwezigheid. Uw Koninkrijk dat wacht op de mensen, tot we allemaal werkelijk weten wat liefde en gerechtigheid is. Uw wil, niet de mijne die vaak genoeg geen vat heeft op het leven of al te snel mijn eigen belangen wil behartigen. Daarna volgen drie bedes om te kunnen leven: brood, voedsel voor lichaam en ziel. Vergeving om verder te kunnen ondanks fouten. Verlossing van het kwaad dat we zo makkelijk begaan met boze woorden of verkeerde beslissingen. Probeer het maar eens te realiseren! Zo'n compact gebed. Passend bij de opdracht van Jezus in de lezing daarnet over bidden: 'Blijf niet eindeloos prevelen.' Ga het maar waar maken. Van de binnenkamer, de berg, de woestijn terug naar de mensen en de samenleving. Maar gesterkt, gefocust op waar het ook al weer om gaat.

Is het angst voor sleur en meegesleurd te worden, of ook voor de buiging die we maken wanneer we deze woorden uitspreken. Een buiging voor wat groter is dan wij, liefde, gerechtigheid, vriendschap. Hoezeer we er onze best ook voor doen, om hier iets van te realiseren, tegen alle oorlog en wanhoop in, we schieten ook tekort. Al biddend spreken we dat uit en vragen draagkracht en een heldere oriëntatie om vol te houden. Want wat zijn gebeden anders dan voertuigen naar een groter universum dan ons wereldje van controle en maakbaarheid? Bidden is uitreiken, zo zeggen bidders en mystici. Je verlangen naar een ander verlengen. Uitreiken in je eenzaamheid, je zwaarte, je niet weten, of je overlopende dankbaarheid en geluk. En dit alles neerleggen in de ruimte die we God noemen.

Ik weet niet door hoevelen onder ons dit gebed nog gepraktiseerd wordt, voor het eten of op een ander moment in de binnenkamer. Onlangs in het klooster, met een groep van hier, werd ik opnieuw getroffen door de kracht van samen het Onze Vader te bidden. Dat visioen van die nieuwe hemel op aarde is te groot, te zwaar om alleen te dragen. Maar samen, met de stemmen die op dat moment kracht hebben, is het te doen. Jong voor oud en oud voor jong. Sterk voor zwak, en zwak voor sterk. Rijk voor arm, en arm voor rijk. Zo hield dit gebed stand en hield het gemeenschap in stand. Geen in slaap sussende herhaling, maar een inspanning om een visioen te bewaren en jezelf en elkaar daar steeds weer mee te verbinden. Dan helpt het, als je dat samen doet. Iemand zei eens dat het Onze Vader niet een vorm van aanbidden is, maar van inbidden. Jezelf, onszelf oefenen in het besef dat niet alles in onze handen is, en tegelijk te weten dat wij degenen zijn die het zout der aarde kunnen zijn. Zodat we al biddend sterker ingebed raken in het visioen dat we proberen te leven.

Ik moet nog vertellen hoe het verder ging met Simone Weil en haar verzet tegen bidden. Als ze op enig moment het Onze Vader gaat overschrijven en hardop reciteren omdat het zulk mooi grieks is, gaan die woorden opeens leven in haar. Al sprekend wordt ze aangesproken. Niet in een trance of vorm van zelfhypnose, zoals ze leek te vreten. Maar met haar volle aandacht ontwaarde zij de strekking van 'Uw wil geschiedde'. Ze bleef daarna hetzelfde kritische en strijdbare mens dat ze was. Maar het fundament was veranderd. Niet verdoofd, maar wakker geworden. Dat wens ik ons ook toe.

Mirjam Wolthuis

Gelezen: Mt 6,1-19

Reacties welkom: mirjam.wolthuis@icloud.com